

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון שאלון מותאם

הוראות לנבחן

- שים לב:** בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות
חלק שני — לשון — 50 נקודות
פרק א: שם המספר
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות — יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (עמ' 10–11).
- ד. הוראה מיוחדת: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבעמ' 4–9 ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות. 2. הקפד על כתב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
- שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות, לכל שאלה — 12 נקודות. "תוכל לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות, אך מספר הנקודות שתוכל לצבור בפרק לא יעלה על 40 נקודות." מטלת הכתיבה (שאלה 5) מזכה ב-26 נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

שאלה 1

השפעת האינטרנט על יכולות החשיבה.

שאלה 2

בשני הטקסטים מתואר שינוי גדול שחל בין העבר להווה בעקבות האינטרנט. מבחינת צריכת המידע, לפי טקסט 1, האדם הממוצע כיום צורך מידע רב הרבה יותר מן האדם הממוצע לפני כמה עשורים: מבוגר אמריקאי צורך מדי יום מידע בהיקף של עשרות ספרים, והצריכה ממשיכה לגדול בכשישה אחוזים בשנה. מבחינת האופן שבו אנו זוכרים דברים, לפי טקסט 2, בעבר, בעולם שבו הקשרים היו פנים אל פנים, חילקו בני האדם את האחריות לזכירה בין חברי הקבוצה הקרובה – בני משפחה, חברים ועמיתים – וכל אחד זכר חלק מן המידע וידע למי לפנות כדי להיזכר בשאר. לעומת זאת, כיום האינטרנט מחליף את השותפים האנושיים: אנו "פורקים" מידע למחשב במקום לשמור אותו במוחנו, ולכן אנו זוכרים פחות פרטים בעצמנו. אם כן, בהווה אנו צורכים הרבה יותר מידע מבעבר, אך שומרים ממנו בזיכרוננו פחות, משום שאנו סומכים על האינטרנט שיזכור בשבילנו.

שאלה 3

- א. המחקר שנערך בבריטניה (פסקה ד).
הנימוק: קאר טוען שהקריאה באינטרנט רוויה בהסחות דעת, ושהן עלולות ליצור הפרעות ריכוז ולפגוע בדרך הלמידה שלנו. המחקר בבריטניה הראה שהסחת הדעת שגרם משחק מחשב מייד לאחר האזנה לסיפור – בדומה לזפזופ בין אתרים באינטרנט – פגעה באופן ניכר בגיבוש הזיכרון של הנבדקים, כלומר פגעה בלמידה. כך המחקר מאשש את טענתו של קאר.
- ב. זמינות המידע עשויה להיות יתרון.

שאלה 4

א. (שלושה מן האפשרויות)

(1) האינטרנט זמין תמיד.

(2) היקף המידע שבאינטרנט גדול לאין שיעור מן המידע האגור בראשו של כל אדם, ולעיתים אף מזה של קבוצה שלמה של אנשים ("יודע הכול").

(3) האינטרנט מעודכן תמיד.

אפשרויות נוספות: אין באינטרנט סכנה של איבוד מידע או שכחה (למעט בעת הפסקות חשמל); המידע נשלף ממנו לעיתים מהר יותר מן המידע שאנו שולפים מזיכרוננו.

ב. מה הדהים: החוקרים גילו שאפילו משתתפים שתשובותיהם הועתקו מילה במילה מאתר באינטרנט היו

משוכנעים שהם זכרו את המידע בזכות היכולות שלהם, ולא בזכות "גוגל" (ובאופן כללי – מי שנעזר

באינטרנט דירג את יכולת הזכירה שלו גבוה יותר ממי שלא נעזר בו).

מדוע: משום שהיה ברור שהתשובות לא באו מזיכרונם – הן הועתקו מן האינטרנט – ובכל זאת הם ייחסו את

הידע לעצמם. הממצא מראה עד כמה האינטרנט משטש את הגבול בין הזיכרון האישי שלנו ובין המידע

שבאינטרנט, עד שאנשים חושבים שהם יודעים יותר ממה שהם יודעים באמת.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

האינטרנט בחיינו: היקף השימוש והשפעתו על המוח

האינטרנט נעשה חלק מרכזי בחייהם של הישראלים. על פי מחקר עולמי, 30% מהישראלים גולשים ברשת יותר מחמש שעות ביום – כמעט כפול מן הממוצע בעולם, ו-22% מהישראלים משתמשים בטלפון החכם יותר מחמש שעות ביום. כמו כן 70% מהישראלים גולשים בפייסבוק לפחות פעם ביום, ו-44% נכנסים ליוטיוב מדי יום (גולדנברג, 2015).

שימוש נרחב כל כך מעורר שאלות על השפעת האינטרנט על המוח ועל הזיכרון. מצד אחד, לפי קרצר (2016), הזמינות המיידית של המידע והסחות הדעת ברשת עלולות לפגוע בריכוז ובדרך הלמידה, ומחקרים מראים כי זפזופ בין אתרים פוגע בגיבוש הזיכרון. נוסף על כך, אנשים שיודעים שהמידע יהיה זמין להם גם בעתיד זוכרים פחות פרטים, משום שהאינטרנט משמש להם "זיכרון חיצוני". מצד אחר, מחקרים מצאו כי גלישה באינטרנט מפעילה יותר אזורים במוח מקריאה בספר, בייחוד אזורים הקשורים לקבלת החלטות ולחשיבה מורכבת (קרצר, 2016).

לסיכום, הישראלים גולשים ברשת שעות רבות, ולכן חשוב שיכירו את השפעות האינטרנט על המוח וימצאו את שביל הזהב בין שימוש מושכל לשימוש מזיק.

ביבליוגרפיה

גולדנברג, ר' (2015). 30% מהישראלים גולשים באינטרנט יותר מחמש שעות ביום. גלובס. אוחרז מ־globes.co.il.

קרצר, א' (2016). טובעים בים המידע. מכון דוידסון. אוחרז מ־davidson.weizmann.ac.il.

חלק שני — לשון (50 נקודות)

שאלה 6

- באחד עשר (אחד עשר) ביוני
- אלפיים ותשע עשרה (אלפים ותשע עשרה)
- שמונת אלפים ארבע מאות שישים ושניים (...ששים ושניים) ספרים
- שישה עשר (ששה עשר) אחוזים
- שבעה עשר (שבעה עשר) שקלים
- פי שניים (שניים)
- שלושים ושתיים (שלושים ושתיים) מדינות
- במקום החמישה עשר (החמשה עשר)
- תרשים מספר תשע (תשע)
- בני שש עשרה (שש עשרה)

שאלה 7

- א. (1) משפט איחוי (מאוחד).
- (2) משפט מורכב.
- (3) משפט מורכב.
- ב. (1) [בהרים כבר השמש מלהטת,] – איבר א; [ובעמק עוד נוצץ הטל.] – איבר ב.
- (2) אשיר כאן באוזניה [עד שתפקח את עיניה] – פסוקית זמן.
- (3) שישים ושש שנה מפרידות בין שני השירים האלה, [המבטאים את תחושותיהם של תושבי הארץ] השרים אותם]] – פסוקית לוואי (לשם "השירים"), ובתוכה פסוקית לוואי [השרים אותם] (לשם "תושבי הארץ").
- ג. הטל – נושא.
- עיניה – מושא.
- שישים ושש שנה – נושא.

שאלה 8

- א. • החלק הכולל: השתתפות בקורס בן שישים שעות ועמידה בבחינות. התפקיד: מושא (מושא כולל).
- אף על פי שאגודת "מגן דוד אדום" דורשת מן המתנדבים השתתפות בקורס בן שישים שעות ועמידה בבחינות, תלמידים רבים בוחרים בהתנדבות ב"מגן דוד אדום" במסגרת התוכנית למחויבות אישית. (אפשר גם: אגודת "מגן דוד אדום" דורשת מן המתנדבים השתתפות בקורס... ועמידה בבחינות, ובכל זאת / ולמרות זאת תלמידים רבים בוחרים בהתנדבות בה במסגרת התוכנית למחויבות אישית.)
- ב. • משפט מורכב (פסוקית נושא: [מי שמתנדב לעזור לזולת]).
- הרגשה – מושא; אושר – לוואי.
- אם אדם מתנדב לעזור לזולת, הוא נהנה מהרגשה של אושר. (או: מי שמתנדב לעזור לזולת – אם יתנדב, ייהנה...; העיקר: פסוקית הפותחת ב"אם" / "כאשר... אז" במשמעות תנאי.)

שאלה 9

- א. • מספר המכוניות הגנובות הולך וגדל כל הזמן, ולכן פיתחה חברה מסחרית מכשיר טכנולוגי מתוחכם כדי לאתר אותן. מכשיר זה מאפשר לדעת היכן נמצאת המכונית בכל זמן נתון. (אפשרות אחרת: מכשיר טכנולוגי מתוחכם מאפשר לדעת היכן נמצאת המכונית בכל זמן נתון. את המכשיר הזה פיתחה חברה מסחרית כדי לאתר מכוניות גנובות, שכן / משום שמספרן הולך וגדל כל הזמן.)
- ב. (1) נושא (בפסוקית המושא).
- (2) נושא (נשוא שמני; "היא" – אוגד).
- (3) מושא.
- (4) לוואי.
- (5) תיאור תכלית ("למען").
- (6) לוואי.

שאלה 10

- א. • הפכה – אוגד. הופכים – נושא.
- נעשתה / נהייתה ("הנגישות למידע נעשתה שוויונית יותר...").
- ב. • רבים ושונים (לוואי כולל).
- ילך ויגדל – נושא (נשוא אחד).
- ג. • ניגוד.
- צופי הטלוויזיה בחרו בשיר שזכה, ואילו השופטים לא בחרו בו. (או: צופי הטלוויזיה, ולא השופטים, בחרו בשיר שזכה. / השופטים לא בחרו בשיר שזכה, אבל צופי הטלוויזיה בחרו בו.)

שאלה 11

- א. • יוצא הדופן: משפט (2) "היא מחייבת אותנו להתרגש".
 • במשפט (2) "היא" – נושא.
 • במשפטים (1) ו-(3) "היא" – אובד.
- ב. • הסגר.
 • להביע דעה או הערה של הכותב על הנאמר.
 • המשפט "הגיע הזמן, כנראה, להעלות לדיון ציבורי את מה שנאמר מפה לאוזן."
- ג. (1) חלה עלייה חדה בשיעור המחלות הכרוניות.
 (2) המחלות הכרוניות נובעות מתזונה לקויה ומפעילות גופנית מועטה.
 (3) בעקבות העלייה משרדי הממשלה פיתחו תוכנית לאומית לקידום אורח חיים פעיל ובריא.
 (אפשר גם: (3) משרדי הממשלה פיתחו תוכנית לאומית לקידום אורח חיים פעיל ובריא בעקבות העלייה בשיעור המחלות.)

שאלה 12

הפועל	השורש	הבניין
יְתַפְרֹסְמוּ	פ-ר-ס-ם	התפעל
הִגִּיבוּ	ג-ו-ב	הפעיל
מְבַטְלֵת	ב-ט-ל	פועל (פֻּעַל)
לְהִתְקִין	ת-ק-ן	הפעיל
יִדְעַע	י-ד-ע	נפעל
מְרַשִּׁים	ר-ש-י/ה	הפעיל
יָבִלוּ	ב-ל-י/ה	פיעל

שאלה 13

- א. ח-ו-ל (ח-ו-י-ל).
 ב. התחוללה – התפעל.
 חלו – קל (פעל).
 להחיל – הפעיל.
 הוחל – הופעל (הֻפְעַל).
 ג. הִחָלָה.
 ד. מדינה (ד-י-ן), כוונה (כ-ו-ן), מרוץ (ר-ו-ץ).

שאלה 14

א.	שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
	חוקר (ח-ק-ר, קוּטֵל)	עיתונאי (עיתון + אי)
	מפגע (פ-ג-ע, מְקַטֵּל)	בריאותי (בריאות + י)
	פשרה (פ-ש-ר, קְטֵלָה)	איכות (איך + וּת)

ב.	שם הפעולה	השורש	הבניין
	הִשְׁתַּכְּלָלוּת	ש-כ-ל-ל	התפעל
	שִׁיחָה	ש-י-ו-ח	קל (פעל)
	פְּיוּס	פ-י-ס	פיעל
	הִפְרָיָה	פ-ר-י-ה	הפעיל

שאלה 15

- א. נפוצה (פ-ו-ץ); התעצמה (ע-צ-ם); נוספו (ו-ס-ף); (ש)הביאה (ב-ו-א); מכונה (כ-נ-י/ה); מעלים (ע-ל-י/ה); לצמצם (צ-מ-צ-ם).
צורות נוספות שיתקבלו כשהן תקינות ומתאימות: מתעצמת (ע-צ-ם, אם עקבי בזמן); כונה (כ-נ-י/ה); יצמצמו / מצמצמים (צ-מ-צ-ם).
- ב. מאפיין (א-פ-י-ן); (מ)צפייה (צ-פ-י/ה); קושי (ק-ש-י/ה); (ה)תגובה (ג-ו-ב); הפרעה (פ-ר-ע); (ה)שימוש (ש-מ-ש); (ה)תרומה (ר-ו-ם).

שאלה 16

- א. קבוצה (1): בדרן (שורש ומשקל: ב-ד-ר, קְטֵלָן); השאר – בסיס וצורן ין.
קבוצה (2): שעון (בסיס וצורן: שעה + ון); השאר – שורש ומשקל.
- ב. מְסַרֵּק.
- ג. הקראה (ק-ר-א – נחי ל"א); השאר – נחי ל"י (ר-צ-י/ה, ל-ו-י/ה, ש-ו-י/ה).
- ד. מְשַׁחָה (מ-ש-ח, משקל קְטֵלָה); השאר – משקל מְקַטֵּה (מְקַטֵּלָה בל"י).
- ה. פְּנוּת – הצורן הסופי וּת: צורן גזירה; משמעותו: הפשטה (שם מופשט – תכונה).
פְּנוּיִים – הצורן הסופי יִים: צורן נטייה; משמעותו: ריבוי (מספר – רבים).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon